

AHLAKİ OLGUNLUĞUN YORDANMASINDA KİŞİLİK ÖZELLİKLERİN VE BAZI DEĞİŞKENLERİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

Ahmet ALKAL**

Mehmet KÖK***

ÖZ

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunlukları ile beş faktör kişilik özellikleri ve bazı değişkenler açısından grup farklılıklarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Doğu Anadolu Bölgesindeki bir üniversitenin örgün öğretim programlarına devam eden 478 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Şengün ve Kaya tarafından geliştirilip, Kaya ve Aydın tarafından üniversite örneklemine uyarlanan “Ahlaki Olgunluk Ölçeği” ve Benet-Martinez ve John tarafından geliştirilen ve Sümer ve Sümer tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği” ile araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler üzerinde t testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Post Hoc LSD Testi, Pearson Moment Çarpım Korelasyon analizi, Basit Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunlukları ile yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık beş faktör kişilik alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı, nevrotiklik kişilik alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuş, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık beş faktör kişilik alt boyutları ahlaki olgunluğun anlamlı bir yordayıcısı olduğu ve ayrıca üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyleri ile cinsiyet, yaş, aile aylık gelir durumları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, ahlaki olgunluk, beş faktör kişilik özellikleri

* Bu çalışma, “Ahlaki Olgunluğun Yordanmasında Kişilik Özelliklerin ve Bazı Değişkenlerin Etkisinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden geliştirilmiştir.

** Öğr. Gör., Bingöl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji, Bingöl, e-posta: aalkal@bingol.edu.tr

*** Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi, Erzurum, e-posta: mkok@atauni.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 06.12.2017 Kabul Tarihi: 11.05.2018

EXAMINATION OF THE EFFECTS OF PERSONAL CHARACTERISTICS AND SOME VARIABLES IN PREDICTING MORAL MATURITY

ABSTRACT

This research was conducted to examine group differences in terms of moral maturity and five factor personality traits of university students and some variables. The sample of the study consisted of 478 university students attending structured curricula of a university in Eastern Anatolia. In the study, the ‘Moral Maturity Scale’ developed by Şengün and Kaya as a means of collecting data and adapted to university sampling by Kaya and Aydın and the ‘Five Factor Personality Features Scale’ developed by Benet-Martinez and John and adapted to Turkish by Sumer and Sumer, ‘and the personal information form prepared by the researcher were used. One-way analysis of variance (ANOVA), Post Hoc LSD test, Pearson Moment Product Correlation analysis and Simple Linear Regression analysis were performed on the data obtained in the study. According to the results of the study, there was a positively significant relationship between the moral maturity of the university students and the agreeableness, responsibility and openness to experience, five factor personality sub-scales and a negative significantly correlation between neuroticism personality subscale, agreeableness, responsibility and openness to experience five factor personality traits are the significant predictors of moral maturity and there was also a significant difference between moral maturity levels of university students and gender, age, family monthly income status.

Key Words: Morality, moral maturity, five factor personality traits

GİRİŞ

Bir bireyin, toplumun veya insanlığın gelişmesi ve varlığını sürdürmesi ahlaki değerlere bağlıdır (Aydın, 2003, s. 13). Sosyal bir varlık olan insanın, güven içinde başkaları ile sağlıklı ilişkiler kurması, sağlıklı bir kimlik oluşturması ancak ahlak temeline dayanan bir yapı içinde gerçekleşmesi beklendir. Çünkü bireylerin ahlaki değerleri edinmesi, hem sosyal yaşamın sonucu hem de gereğidir. Başka bir deyişle sosyal yaşam olmadan bireylerin ahlaki değerler edinmesi olası değildir. Aynı şekilde ahlaki değerler olmadan da toplum olmazdı. Çünkü toplumun temelini ahlak oluşturur. Ahlakın olmadığı yerde toplumdan bahsetmek pek de mümkün değildir (Güngör, 1998, s. 68).

Ahlak, insan kişiliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kişilik, davranış eğilimlerinin dinamik bir bütünü olarak tarif edildiğine göre, davranışlarımızın büyük bir kısmı da iyi veya kötü şeklindeki yargılarla değerlendirilir. Bu yargılara

konu olan davranışlara ahlaki davranış adı verilir. Dolayısıyla bir bireyin ahlaki davranışları, sahip olduğu kişiliğe göre yani davranış eğilimlerine göre şekillenir (Güngör, 1995, s. 72; Aydın, 2011, s. 18). Çünkü kişilik özellikleri, bireyin ahlaki değerlerle ilişkilerini belirlemede önemli bir faktördür. Dolayısıyla, bireyin ahlaki değerlere olan yakın uzak ilişkilerinin belirlenmesinde kişilik özellikleri öncelik ve önem taşır. Bir kişinin gerçekte nasıl bir kişilik ve karaktere sahip olduğu, onun ahlaki davranışlarına bakılarak anlaşılabilir (Balat, 2005, s. 38).

İnsanların doğumundan ölümüne kadar olan her evrede, ahlaki gelişim söz konusudur. Özellikle ergenlik dönemi sonrasında insan kişiliğinin belirginleşmesi, ahlaki değerlerin topluma bağlı kalınarak şekillenip şekillenmeyeceğini de belirler. Ancak üniversite yıllarında aileden uzaklaşmak, bireyin bağımsız kararlar alabilme yeteneğini geliştirdiği gibi, ahlaki gelişiminin büyük ölçüde tamamlanmasında da önem arz eder. Çünkü birey aile veya toplum baskısıyla oluşturduğu ahlaki düşüncelerden uzaklaşıp kendi değer yargılarına göre ahlaki gelişim sürecine girmeye başlar ve ahlaki değerlerini oluşturur (Marçıl, 2012, s. 01). Ahlaki değerler, bireylerin erdemli ve doğru davranış edinme yeteneğini geliştirirken, aynı zamanda sağlıklı ve dengeli bir kişilik kazanmasını da sağlar (Küng ve Kuschel, 1995, s. 13). Çünkü bireylerin kişilik kazanmaları büyük ölçüde değerlerle mümkündür (Aydın, 2003, s. 15). Her bireyin yaşamına kılavuzluk eden değerler sistemi vardır. Bireyler, kendisine sunulan bu değerlerden kimilerini alır ve benimserken kimilerini reddeder. Güçlü bir kimlik duygusu ile değerlere sahip olma arasında sıkı bir bağlantı bulunmaktadır (Şafak, 2008, s. 67). Çünkü ahlaki değerlerin kazanılması, kişilik gelişimi ile sıkı sıkıya ilişkilidir (Koca, 1987, s. 44).

Bilgi ve teknoloji çağı olan günümüzde, bilimdeki ilerlemeler, teknolojideki gelişmeler ve yeni icatlar, bir yandan insanların hayatını zenginleştirirken, öte yandan ahlaklarını zayıflatmıştır. Bilim ve teknolojideki bu gelişmeler, insanların hayatlarını kolaylaştırmasına rağmen insanlar, daha çok bireysel, sorumluluklarını bilmeyen, başkalarına saygı duymayan bireyler haline hızla dönüşmektedirler. Yazılı ve görsel basın, bu durumu insanlara aşılakta, tüketim çılgınlığını insanlara empoze etmekte ve bunu yaşamın amacı haline getirmektedir. Bu nedenle ahlaki değerlerden uzaklaşan insanlar, yaşamın asıl amacından da uzaklaşmaktadır (Turiel, 2002, s. 275).

Ahlaki gelişimde, toplumsal ve çevresel faktörlerin etkili olduğu gerçeği düşünülüğünde, ahlak temeline dayanan bir toplumda bireylerin olumlu kişilik özelliklerine sahip olmaları ve buna bağlı olarak da ahlaki davranışlar edin-

meleri beklenir. Ancak ülkemizdeki suç oranındaki artış, gençlerin birbirlerine olan tahammülsüzlüğü, ahlak temelli bir toplumun varlığını zayıflattığı düşünülmektedir (Şengün, 2008, s. 143). Bu açıdan gençlerin ahlaki olgunlukları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi önem arz etmektedir. Bireylerin kişilik özelliklerine göre ahlaki davranışlarında farklılık gösterebileceğinin düşünülmesi, bu araştırmanın incelenmesinde temel dayanak oluşturmaktadır.

Ahlaki olgunluk ile cinsiyet, yaş, sınıf, aile ekonomik durumu gibi demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar daha çok orta-öğretim öğrencileri üzerine yapılmış, ahlaki olgunluk ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen yurt içi ve yurt dışı araştırmalara ise rastlanmamıştır. Üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunlukları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi bu anlamda yapılacak çalışmalara veri sağlaması açısından önemli ve yararlı görülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı karşılaştırmalı betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Araştırma konusu, değiştirilmeden olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1995).

Örneklem Grubu

Araştırmanın evrenini, Doğu Anadolu bölgesindeki bir üniversitenin Fen-Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler, İlahiyat, Mühendislik-Mimarlık ve Ziraat fakültelerinin örgün programlarına devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminin oranlı küme örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda veri setinin uygulanacağı fakülteler belirlenmiş ve her fakülteden öğrencilerin örnekleme alınması ve kız erkek oranı gözetilerek uygulamanın gerçekleştirilmesine çalışılmıştır. Bu örnekleme yöntemiyle Fen Edebiyat Fakültesinden 282 öğrenci, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden 63 öğrenci, İlahiyat Fakültesinden 60 öğrenci, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesinden 41 öğrenci, Ziraat Fakültesinden 32 öğrencinin oluşturduğu toplam 478 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir (Tablo 1). Tablo 1'deki dağılımdan anlaşılacağı üzere araştırmanın veri grubunu oluşturan 478 öğrenci belirtilen fakültelerin örgün programlarına devam eden toplam 5827 öğrencinin %8.20'sini temsil etmektedir. Veri grubundaki öğrencilerin 121'i (%25.3) birinci sınıf, 117 (%24.5) ikinci sınıf, 115

(%24.1) üçüncü sınıf, 125 (%26.2) dördüncü sınıf öğrencileridir. Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin %52.3'ü kadın, %47.7'si erkek öğrenciler oluşturmakta, yaşları 18-36 arasında değişmekte olup (106'sı (%22.2) 17-20 yaş, 317'si (%66.3) 20-24 yaş, 55'i (%11.5) 25 ve üstü yaş) yaş ortalamaları 22.28'dir. Ayrıca veri grubundaki öğrencilerin 51'i (%10.7) 500TL ve altı, 137'si (%28.7) 501-1000 TL, 135'i (%28.2) 1001-1500 TL, 78'i (%16.3) 1501-2000 TL, 77'si (16.1) 2000 TL ve üstü olarak aile aylık gelir durumlarını belirtmişlerdir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerin fakültelere göre dağılımı

Sayı %			
Fen Edebiyat Fak.	Araştırmaya Katılan Öğrenci Sayısı	282	8.35
	Mevcut Öğrenci Sayısı	3377	100
İktisadi İdari Bilimler Fak.	Araştırmaya Katılan Öğrenci Sayısı	63	7.66
	Mevcut Öğrenci Sayısı	822	100
İlahiyat Fak.	Araştırmaya Katılan Öğrenci Sayısı	60	8.72
	Mevcut Öğrenci Sayısı	688	100
Mühendislik ve Mimarlık Fak.	Araştırmaya Katılan Öğrenci Sayısı	41	6.78
	Mevcut Öğrenci Sayısı	604	100
Ziraat Fak.	Araştırmaya Katılan Öğrenci Sayısı	32	9.52
	Mevcut Öğrenci Sayısı	336	100
Toplam	Araştırmaya Katılan Öğrenci Sayısı	478	8.20
	Mevcut Öğrenci Sayısı	5827	100

Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada katılımcılara ait verileri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen 'Kişisel Bilgi Formu' uygulanmıştır. Ahlakî olgunlukla ilgili verileri toplamak için Şengün ve Kaya (2007) tarafından geliştirilen, Kaya ve Aydın (2011) tarafından üniversite örneklemine uyarlanan 'Ahlakî Olgunluk Ölçeği' uygulanmıştır. Kişilik özellikleri ile ilgili verileri toplamak için Benet-Martinez ve John (1998) tarafından geliştirilen, Sümer ve Sümer (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan 'Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği' uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen bu form, katılımcılara ait; cinsiyet, yaş, okudukları sınıf, aile gelir durumu gibi demografik bilgileri öğrenmek amacıyla uygulanmıştır. Yaş değişkeni 17-20, 21-24 ve 25 ve üstü olarak gruplandırılmıştır. Gruplandırma yapılırken yaşam dönemleri dikkate alınmıştır. Ayrıca aile aylık gelir durumu 500 TL ve altı, 501-1000 TL, 1001-1500 TL, 1501-2000 TL ve 2000 TL ve üstü olacak şekilde sınıflandırılmıştır. Aile aylık gelir durumu araştırmanın planlandığı 2014 yılı TÜİK verileri dikkate alınarak sınıflandırılmıştır.

Ahlaki Olgunluk Ölçeği

Bireylerin ahlaki olgunluk düzeylerini belirlemek için, Şengün ve Kaya (2007) tarafından hazırlanan Ahlaki Olgunluk Ölçeği toplam 66 maddeden oluşan tek faktörlü, beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin 52 maddesi olumlu, 14 maddesi ise olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Ölçekteki maddelerin derecelendirilmesi ‘evet her zaman, çoğu zaman, ara sıra, çok nadir, hayır hiçbir zaman’ şeklinde düzenlenmiştir. ‘Evet, her zaman’ seçeneğine (5 puan), ‘çoğu zaman’ seçeneğine (4 puan), ‘ara sıra’ seçeneğine (3 puan), ‘çok nadir’ seçeneğine (2 puan), ‘hayır hiçbir zaman’ seçeneğine ise (1 puan) verilerek ölçek puanlanmaktadır. Kaya ve Aydın (2011) tarafından Ahlaki Olgunluk Ölçeğinin üniversite örneklemini üzerinde çalışma yapılmıştır. Temel bileşenler faktör analizi sonucu ölçeğin maddelerinin birinci faktör yükleri .30 ile .57 arasında değiştiği, madde puanları ile toplam puan arasındaki korelasyon katsayıları .33 ile .54 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Bu çalışmada, faktör yükleri ve korelasyon katsayıları .30’un altına düşen altı madde ölçekten çıkarılmıştır ve ölçek 60 maddeden ve tek faktörden oluşturulmuştur. Ölçeğin 48 maddesi olumlu, 12’si ise olumsuz olarak ifade edilmiştir. Bu ölçekte alınabilecek en yüksek puan $60 \times 5 = 300$ puan, en düşük puan ise $60 \times 1 = 60$ puandır. Yüksek puan, yüksek ahlaki olgunluk düzeyini, düşük puan ise düşük ahlaki olgunluk düzeyini göstermektedir. Ölçeğin test-yarı test güvenilirlik katsayısı .87 ve Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Bu araştırma kapsamında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .91 olarak bulunmuştur.

Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği

Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği, kişiliğin alt boyutları kısa ve etkili bir şekilde belirlemek amacıyla Benet-Martinez ve John (1998) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek kişiliğin beş boyutunu kapsayan toplam 44 maddeden

oluşmaktadır. Bu ölçeğin alt boyutları, dışadönüklük, nevrotiklik, yumuşak başlılık (uyumluluk), sorumluluk (özdenetim) ve deneyime açıklıktır. Bu ölçek beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçek maddeleri, ‘hiç katılmıyorum’ (1 puan), ‘biraz katılıyorum’ (2 puan), ‘ne katılıyorum ne de katılmıyorum’ (3 puan), ‘biraz katılıyorum’ (4 puan), ‘tamamen katılıyorum’ (5 puan) şeklinde puanlanmaktadır. (Schmitt, Allik, McCrae ve Benet-Mrtinez, 2007). Türkçe’ye uyarlaması, Sümer ve Sümer (2005) tarafından ‘Uluslararası Cinsellik Betimleme Projesi’ kapsamında yapılmıştır. Beş faktör kişilik ölçeğinin bu çalışmada seçilmesinin nedeni, ölçeğin kültürlerarası bağlamda yapılan çalışmada geçerlik ve güvenilirliğinin gösterilmiş olmasıdır. İngilizceden 28 dile çevrilererek ve 56 ulustan 17837 kişiye uygulanmıştır. Bu projede Türkiye, kültürel olarak Orta Doğu bölgesinde yer almıştır. Envanterin İngilizce formunun alt ölçeklerinin cronbach alfa katsayıları .73 ile .80; İspanyolca versiyonunun .69 ile .77, Amerika Birleşik Devletleri versiyonunun ise .79 ile .88 arasında değişmektedir. Tüm kültürler için Cronbach Alfa güvenilirlik değerleri dışadönüklük için .77, nevrotiklik için .79, yumuşak başlılık için .70, sorumluluk (özdenetim) için .78, deneyime açıklık için ise .76 olarak bulunmuştur. Türkiye’nin de içinde yer aldığı Ortadoğu örneklemini için alt ölçeklerin Cronbach Alfa değerleri ise, dışadönüklük için .74, nevrotiklik için .76, yumuşak başlılık için .67, sorumluluk (özdenetim) için .77, deneyime açıklık için ise .75 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin amaçlanan ölçmeyi gerçekleştirebileceğini göstermektedir (Schmitt, Allik, McCrae ve Benet-Mrtinez, 2007). Ölçeğin yapı geçerliği üzerinde yapılan çalışmada Amerika Birleşik Devletleri versiyonunda maddelerin faktör yükleri .37 ile .78 İspanyolca versiyonun madde faktör yükleri .29 ile .77 arasında bulunmuştur (Benet-Matinez ve John, 1998). Basım, Çetin ve Tabak (2009) yapmış oldukları bir çalışmada ölçeğin 44 maddelik haliyle yapı geçerliliğini sağlamadığını görmüş ve faktör yükleri .40’ın altında olan 8 maddeyi çıkarmışlardır. 36 maddelik BFKÖ’ nün yapı geçerliğini ortaya koymak üzere Basım, Çetin ve Tabak (2009) tarafından yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucu 5 faktörlü yapıya ilişkin uyum iyiliği indeksleri, $\chi^2/sd (775/381)=2.03$, RMSEA= 0.049, CFI= 0.93, TLI=0.91 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada da ölçek, 36 maddelik son haliyle kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında Cronbach Alfa güvenilirlik değerleri dışadönüklük için .76, nevrotiklik için .74, yumuşak başlılık için .74, sorumluluk (özdenetim) için .78, deneyime açıklık için ise .71 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılacak verilerin toplanması için ilgili üniversite yönetiminin gerekli izinleri alınmış, uygulama yapılacak olan fakültelerin yöneticileri ve ilgili öğretim elemanları ile görüşmeler yapılarak gün ve saatler belirlenmiştir. Araştırma kapsamında uygulanan ölçme araçları, 2014-2015 öğretim yılı bahar döneminde araştırmacının kendisi tarafından sınıfta bulunan ve araştırmaya katılmak için gönüllü olan katılımcılara uygulanmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı, önemi ve ölçme araçlarının nasıl doldurulacağına ilişkin bilgiler verilmiş, cevapların gizli kalacağı konusunda bilgilendirmeler yapılmış, isteyen öğrencilere araştırmanın sonuçları hakkında bilgi verilebileceği ifade edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın problemlerini incelemeye ilişkin analizler 478 öğrencinin verileri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile, fark puanlarının homojenliği ise Levene testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği ve varyansların homojen olduğu belirlenmiştir. Verilerinin analizinde, beş farklı istatistiksel analiz kullanılmıştır. Bu analizler, 'IBM SPSS Statistics 22' paket programı ile yapılmıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem için t testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Post Hoc LSD Testi, Pearson Moment Çarpım Korelasyon analizi ve Basit Doğrusal Regresyon analizi kullanılmıştır. Basit doğrusal regresyon analizi yapılmadan önce, değişkenler arasındaki ilişkinin doğrusal olup olmadığı saçılma diyagramı ile incelenmiş ve değişkenlerin doğrusal bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir. (Kalaycı, 2008).

BULGULAR ve YORUM

Üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk puanları ile beş faktör kişilik özellikleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ahlaki olgunluk ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye ilişkin pearson korelasyon analizi

Beş Faktör Kişilik Alt Boyutları	DD	N	YB	S	DA	AO
DD	-					
N	-,112*	-				
YB	,004	-,255**	-			
S	,130**	-,420**	,306**	-		
DA	,363**	-,138**	,193**	,344**	-	
AO	,052	-,271**	,474**	,493**	,352**	-

* $p < .05$, ** $p < .01$ DD: Dışadönüklük, N: Nevrotiklik, YB: Yumuşak Başlılık, S: Sorumluluk, DA: Deneyime Açıklık, AO: Ahlaki Olgunluk

Tablo 2 incelendiğinde, “dışadönüklük, nevroitiklik, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık” beş faktör kişilik alt boyutları ile “ahlaki olgunluk” arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Pearson Korelasyon analizi sonucunda; ahlaki olgunluk ile nevroitiklik alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı ($r = -.27$, $p < .01$), yumuşak başlılık alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ($r = .47$, $p < .01$), sorumluluk alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ($r = .49$, $p < .01$) ve deneyime açıklık alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ($r = .35$, $p < .01$) bir ilişki bulunmuş, ancak ‘dışadönüklük’ alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan üniversite öğrencilerinin yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık beş faktör kişilik alt boyutları puanı arttıkça, ahlaki olgunluk puanlarının da arttığı; nevroitiklik alt boyutu puanı arttıkça, ahlaki olgunluk puanının da azaldığı saptanmıştır.

Beş faktör kişilik özelliklerinin ahlaki olgunluğu ne düzeyde etkilediğini bulmak amacıyla Basit Doğrusal Regresyon analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ahlaki olgunluğun yordayıcılarına ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Değişken	B	SH _B	β	t	P	R	R ²	F
Sabit	139.063	10.295		13.508	.000*			
DD	-.302	.178	-.066	-1.694	.091			
N	-.130	.154	-.034	-.840	.401	.623	.388	59.923
YB	1.480	.173	.330	8.560	.000*			
S	1.258	.169	.318	7.460	.000*			
DA	.784	.163	.198	4.809	.000*			

*p<.05 DD: Dışadönüklük, N: Nevrotiklik, YB: Yumuşak Başlılık, S: Sorumluluk, DA: Deneyime Açıklık. Bağımlı Değişken: Ahlaki Olgunluk

Tablo 3 incelendiğinde, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık beş faktör kişilik faktörleri ile ahlaki olgunluk arasındaki ilişki, istatistiksel olarak anlamlı (p<.01) bulunmuştur. Ancak, dışadönüklük ve nevroitiklik kişilik faktörleri ile ahlaki olgunluk arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı (p<.01, p<.05) bulunmamıştır. Üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluklarını en çok etkileyen kişilik faktörlerinin sırasıyla yumuşak başlılık (.330), sorumluluk (.318) ve deneyime açıklık (.198) olduğu görülmektedir. Basit doğrusal regresyon analizi sonucunda beş faktör kişilik özellikleri ahlaki olgunluktaki varyansın %39'unu açıklamaktadır. Standardize edilmiş (β) katsayısı ve t değerleri incelendiğinde yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık kişilik özellikleri ahlaki olgunluğun anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre ahlaki olgunluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak için bağımsız örneklem için t testi yapılmış ve sonuçları Tablo 4'te verilmiştir

Tablo 4. Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk puanlarına ilişkin ortalamaları, standart sapmaları ve t değeri

Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t	p
Kadın	250	254.30	20.19	2.206	.028*
Erkek	228	250.01	22.30		

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde, üniversite öğrencilerin ahlaki olgunluk puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır ($t_{478}=2.206$, $p<.05$). Tabloda kadınların ahlaki olgunluk puan ortalamalarının ($\bar{X}=254.30$), erkeklerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarından ($\bar{X}=250.01$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluklarının yaşlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre ahlaki olgunluk düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Yaş	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	3539.347	2	1769.674	3.944	.020*
Gruplar İçi	21314.757	475	448.732		
Toplam	216687.104	477			

*p<.05

Tablo 5 incelendiğinde yaş grubuna göre üniversite öğrencilerin ahlaki olgunluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{2,475}=3.944$, $p<.05$). Farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu belirlemek için Post Hoc LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre ahlaki olgunluk düzeylerine ilişkin post hoc lsd testi sonuçları

Yaş (I)	Yaş (J)	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	P
21-24	17-20	5.32996	2.37674	.025*
25 ve üstü	17-20	9.12786	3.52024	.010*

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunlukları ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Post Hoc LSD testi sonucunda 21-24 yaş grubundaki öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarının (\bar{X} =253.01), 17-20 yaş grubundaki üniversite öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarına (\bar{X} =247.68) kıyasla daha yüksek olduğu ve bu farkın da p<.05 önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. 25 ve üstü yaş grubundaki öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarının (\bar{X} =256.80) 17-20 yaş grubundaki üniversite öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarına (\bar{X} =247.68) kıyasla daha yüksek olduğu ve bu farkın p<.05 önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluklarının sınıf düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre ahlaki olgunluk düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Sınıf Düzeyi	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	492.017	3	164.006	.360	.782
Gruplar İçi	216195.087	474	456.108		
Toplam	216687.104	477			

Tablo 7 incelendiğinde üniversite öğrencilerin sınıf düzeylerine göre ahlaki olgunluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F_{3-474}=.360$, p>.05).

Araştırmada üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluklarının aile aylık gelir durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Üniversite öğrencilerinin aile aylık gelir durumuna göre ahlaki olgunluk düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Aile Aylık Gelir Durumu	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	5406.591	4	1351.648	3.026	.018*
Gruplar İçi	211280.513	473	446.682		
Toplam	216687.104	477			

*p<.05

Tablo 8 incelendiğinde üniversite öğrencilerin aile aylık gelir durumlarına göre ahlaki olgunluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{4,473}=.3.026$, $p<.05$). Aile aylık gelir durumuna göre üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk puanları arasındaki bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Post Hoc LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Üniversite öğrencilerinin aile aylık gelir durumlarına göre ahlaki olgunluk düzeylerine ilişkin post hoc lsd testi sonuçları

Aile Aylık Gelir Durumu (I)	Aile Aylık Gelir Durumu (J)	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	P
500 TL ve altı	2001TL ve üstü	9.11	3,81	.017*
501-1000TL	1501-2000TL	6.07	2.99	.043*
	2001TL ve üstü	8.97	3.01	.003*
1001-1500TL	2000TL ve üstü	7.14	3.01	.018*

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunlukları ile aile aylık gelir durumları arasında anlamlı bir fark olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Post Hoc LSD testi sonucunda, aile aylık gelir durumu 500TL ve altı olan öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarının ($\bar{X}=255.34$), aile aylık gelir durumu 2001TL ve üstü olan üniversite öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarına ($\bar{X}=246.23$) kıyasla daha yüksek olduğu ve bu farkın da $p<.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu, aile aylık gelir durumu 501 - 1000TL arası olan öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarının ($\bar{X}=255.20$), aile aylık gelir durumu 1501 -2000 TL arası olan üniversite öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamaları ($\bar{X}=249.12$) ile 2001TL ve üstü olan üniversite öğrenci-

lerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarına (\bar{X} =246.23) kıyasla daha yüksek olduğu ve bu farkın da $p<.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu, aile aylık gelir durumu 1001 – 1500TL arası olan öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarının (\bar{X} =253.37), aile aylık gelir durumu 2001TL ve üstü olan üniversite öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarına (\bar{X} =246.23) kıyasla daha yüksek olduğu ve bu farkın da $p<.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunlukları ile beş faktör kişilik özellikleri ve bazı değişkenler açısından grup farklılıklarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde ahlaki olgunluk ile yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık beş faktör kişilik alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, nevrotiklik alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üniversite öğrencilerinin yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık beş faktör kişilik alt boyutları puanı artıkça, ahlaki olgunluk puanlarının da arttığı; nevrotiklik alt boyutu puanı artıkça, ahlaki olgunluk puanının da azaldığı söylenebilir. Araştırma bulgularından hareketle bu durumun nedenleri olarak yumuşak başlı bireylerin sıcakkanlı, alçakgönüllü, güvenilir, affedici, hoşgörülü, yardımsever, iyi huylu ve uzlaşmaya önem veren kişiler olması, sorumlu bireylerin disiplinli, düzenli, kararlı ve başarmı duygusu yüksek kişiler olması, deneyime açık bireylerin meraklı, yaratıcı, bağımsız, ilgileri geniş, cesur ve açık fikirli kişiler olması, nevrotik bireylerin ise yoğun duygusal iniş çıkışlar yaşayan, düşük benlik saygıları olan, sık sık gerginlik yaşayan, çabuk öfkelenen, sıklıkla kaygı ve depresyon yaşayan kişiler olması sayılabilir (Costa and McCrae, 1995; Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002; McCreia and Costa, 2003; Burger, 2006).

Araştırmanın diğer bulgusu incelendiğinde beş faktör kişilik özelliklerin ahlaki olgunluk üzerinde yordayıcı etkisi incelenmiş ve beş faktör kişilik özelliklerin ahlaki olgunluğun % 39'unu açıkladığı görülmüştür. Araştırma bulgularından hareketle bu durumun nedenlerine bakıldığında beş faktör kişilik özelliklerin ahlaki düşünce ve duygunun sonucu olan ahlaki davranışın, bireylerin ahlaki olgunluk düzeylerinin belirleyicilerinden biri olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Kadın ve erkeklerin ahlaki olgunluklarının farklı olması, sosyo-kültürel faktörler ve sonradan öğrenilen cinsi-

yet rolleri özelliklerinden kaynaklanmaktadır (Şengün, 2008). Bu anlamda, kadınların erkeklere oranla toplum kurallarına daha fazla bağlı oldukları söylenebilir. Alanyazına bakıldığında benzer sonuçlar bulunmaktadır. Şengün (2008) kız öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, Kaya ve Aydın (2011) ahlaki olgunluğun cinsiyete göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini, Çekin (2013) kız öğretmen adaylarının ahlaki olgunluk puanlarının erkek öğretmen adayların ahlaki olgunluk puanından daha yüksek olduğu, Stein and Welch (1995) kız çocukların erkek çocuklara oranla otoriteye daha fazla bağlı, kurallara ve toplum beklentilerine daha fazla uygun davrandıklarını tespit etmiştir.

Üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin yaşlara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir diğer ifadeyle 21-24 ve 25 ve üstü yaş grubundaki üniversite öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerinin, 17-20 yaş grubundaki üniversite öğrencilerin ahlaki olgunluk düzeylerinden daha yüksek olduğu söylenebilir. Çünkü yaş ilerledikçe bireylerin kişisel ve toplumsal sorumluluk bilincinin geliştiği ve ahlaki deneyimlerin arttığı söylenebilir. Buna bağlı olarak da kişilerin daha olgun ve gerçekçi davranmaları beklenebilir. Benzer çalışmalardan biri olan Kohlberg (1969), ahlaki olgunluk ile yaş arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ve yaş ilerledikçe ahlaki olgunluk düzeyinin de yükseldiğini tespit etmiştir (Akt: Şengün, 2008).

Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre ahlaki olgunluk düzeyi açısından aralarında fark bulunmamıştır. Bu bağlamda araştırma sonucu, sınıf düzeyleri farklı olan üniversite öğrencilerinin benzer gelişim döneminde olmaları ile açıklanabilir. İlgili alanyazın incelendiğinde üniversite öğrencilerin ahlaki olgunlukları ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma sonuçlarının araştırma bulgusuyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Şengün (2008), lise öğrencilerinin ahlaki olgunlukları ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Benzer şekilde Hatunoğlu (2003) ve Gültekin (2008) tarafından yapılan çalışmalarda ahlaki gelişim ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerinin aile aylık gelir durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifade ile aile aylık gelir durumu düşük olanların lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuç, aile aylık gelir durumu düşük olan üniversite öğrencilerinin hayatın zorlukları ile erken yaşlarda karşılaşmaları, zorluklarla mücadele etmeyi erken yaşlarda öğrenmeleri ve bu tip ailelerin geleneksel değerleri daha önemli görmeleri ile açıklanabilir (Şengün, 2008). İlgili alanyazın incelendiğinde araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Şafak

(2008) tarafından yapılan çalışmada, ailesinin ekonomik durumunu ortanın altı olarak algılayan öğrencilerin ahlaki olgun puan ortalamaları, ailesinin ekonomik durumunu zengin olarak algılayan öğrencilerin ahlaki olgunluk puan ortalamalarına kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bakioğlu (2013) çalışmasında gelir düzeyi düşük olanların lehine anlamlı farklılık tespit etmiştir. Gümüş (2015) tarafından yapılan çalışmada, ailesinin ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin ahlaki gelişim açısından daha yüksek düzeyde oldukları tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Bireylerin ahlaki düşünce, duygu ve davranışları ile biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimleri arasında anlamlı ve yakın bir ilişki söz konusudur. Her bireyin ahlaki gelişimi bu gelişim alanlara paralellik göstermektedir. Dolayısıyla gelişim dönemleri boyunca bireylerin karşılaştığı sorunlar ve engeller, onların ahlaki davranışlarında olumsuz sonuçlara yol açabilir. Özellikle ergenlik dönemini de kapsayan üniversite öğrenim sürecinde öğrencilerin engeller ve sorunlarla karşılaştıklarında ahlaki açıdan bazı olumsuz yöntemler geliştirebilirler. Bu açıdan ahlaki değerlere dayalı başetme becerilerini kazandırıcı eğitim programları düzenlenebilir. Üniversite öğrencilerinin yaşları ilerledikçe ahlaki olgunluk düzeyleri olumlu yönde yükselmektedir. Ancak bu gelişim için bireylerin yaşlarının artışı beklenilemez. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeylerini artırıcı kültürel, evrensel ve dini değerleri içeren, öğrencilerin ahlaki düşünce, duygu ve davranış süreçlerini harekete geçirecek nitelikler taşıyan psikoeğitim programları düzenlenebilir. Bu araştırma sonuçlarının genellenebilirliğinin daha sağlıklı olması için farklı örneklerde benzer çalışmaların yapılması faydalı olabilir. Ayrıca denetim odağı veya narsistlik gibi farklı kişilik özellikleri ile ahlaki olgunluk arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

Aydın, M.Z. (2003). *Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi (1. Basım)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Aydın, M.Z. (2011). *Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi (4. Basım)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Balat, G.U. (2005). *Değerler Eğitimi ve Değerler Eğitimi Programları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Bakioğlu, F. (2013). *Kültürlerarası Tolerans ile Ahlaki Olgunluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi)*. Gazi Osman Paşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

- Basım, H.N., Çetin, F. ve Tabak, A. (2009). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Kişilerarası Çatışma Çözme Yaklaşımlarıyla İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24 (63), 20-34.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (Çev. İ.D. Erguvan Sarıoğlu). Ankara: Kaknüs Yayınları.
- Costa, P. T. & McCrae, R. R. (1995). Primary Traits of Eysenck's P-E-N system. There-and five factor solutions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 308-317.
- Çekin, A. (2013). Öğretmen Adaylarının Ahlaki Olgunluk Düzeyleri. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21, 3.
- Gültekin, F. (2008). *Psikoloji, Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Sosyal Hizmet Öğrencilerinde Üniversite Eğitiminin Ahlaki Yargı Yeteneğine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gümüş, E. (2015). *Kohlberg'in Ahlaki Gelişim Kuramına Göre Ortaokul Öğrencilerinin Ahlaki Gelişim Düzeyi ile Cinsiyet Rollerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Güngör, E. 1995. *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*. İstanbul: Ötüken Yayıncılık.
- Güngör, E. 1998. *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar: Ahlak Psikolojisi, Ahlaki Değerler ve Ahlaki Gelişim*. İstanbul: Ötüken Yayıncılık.
- Hatunoğlu, H.K.A.G. (2003). *Farklı Ahlaki Gelişim Düzeylerinde Bulunan Üniversite Öğrencilerinin Kendilerinin ve Toplumun Ahlak Düzeylerini Değerlendirmeleri ve Psikolojik Belirtileri Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kalaycı, Ş. (2008). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ş. Kalaycı (Ed.) (5. Baskı) Ankara: Dinamik Akademi Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (7. Baskı), Ankara: 3A Araştırma.
- Kaya, M. ve Aydın, C. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Dini İnanç ile Ahlaki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30, 15-42.
- Koca, G. (1987). *İlkokul Birinci Sınıfına Devam Eden Yedi Yasındaki Çocukların Ahlaki Yargılarını Etkileyen Bazı Faktörler*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Küng, H. and Kuschel, K-J. (1995). *Evrensel Bir Ahlaka Doğru*. (Çev. N. Aşıkoğlu).Ankara: Gün Yayın.

Marçıl, M. (2012). *Öğrenci Ahlakı Açısından Cinsiyet Farklılıkları: Kadın Daha Mı Ahlaklıdır?*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

McCrae, R.R. and Costa, P.T. (2003). *Personality in Adulthood*. New York: Guilford Press.

Stein, A.H. and Welch, R. L. (1995). *Cinsiyetin Rolü Gelişimi ve Ergen*. (Çev. Figen Çok). Ankara: İmge Kitapevi.

Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanterinin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve Alt Ölçeklerinin Oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17 (49), 21-23.

Şafak, Z. (2008). *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenler ve Yöneticilerin Bilişsel Ahlaki Yargı Yeteneklerinin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesi: İstanbul Anadolu Yakası Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şengün, M. (2008). *Lise Öğrencilerinin Ahlaki Olgunluk Düzeylerinin Bazı Kişisel Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Turiel, E. 2002. *Çocukluk Çağında Toplumsal Uslamlamanın Doğası ve Temelleri: Etiğin Doğal Temelleri*. (Çev. N. Acar). İstanbul: Doruk Yayın.

Extended Abstract

The development and survival of an individual, society or humanity depends on moral values. It is expected that a person who is a social entity can establish a healthy relationship with others and establish a healthy identity in a trust-based structure, because the acquisition of moral values by individuals is both the result and the end of social life. Morality is an integral part of human personality. Since personality is described as a dynamic whole of behavioral tendencies, much of our behavior is judged by good or bad judgments. The behavior that is the subject of this judgment is called as moral behavior. Therefore, the ethical behaviors of an individual are shaped according to the personality they possess (behavioral tendencies); personality traits are an important factor in determining the relationship of an individual to moral values. Therefore, personality traits have priority and importance in determining the close distant relationship of the individual to moral values. How a person has a personality and character can be understood from his moral behavior.

In today's age of information and technology, while advances in science, developments in technology and new inventions, are enriching people's lives on the one hand, on the other hand they weaken their moral values. Although these developments in science and technology facilitate people's lives, they are rapidly transforming people into individuals who are more individual, do not know their responsibilities, and do not respect others. Written and visual media impose this situation on people, impose consumption craze on people and make it the aim of their life. For this reason, people who move away from moral values are moving away from the real purpose of life. In a society based on ethics, individuals are expected to have positive personality traits and, accordingly, to obtain moral behavior. However, it is thought that the increase in the crime rates in Turkey, the intolerance of the young to each other, and the weakening of the existence of a morality-based society is a significant issue. In this respect, it is important to examine the relationship between moral maturity and personality traits of young people. The belief that individuals may differ in their moral behavior according to their personality traits constitutes the basis for the study of this research. Studies of moral maturity have been mostly made on secondary education students, and there have been no studies of domestic and international research that have examined the relationship between moral maturity and five factor personality traits. An examination of the relationship between moral maturity and per-

sonality traits of university students is important and useful in terms of providing data for the studies to be carried out in this sense.

This research is a comparative descriptive study using relational screening model. The universe of the study is composed of the students who continue to the programs of the universities of Eastern Anatolia in the science-literacy, economics and administrative sciences, theology, engineering-architecture and agriculture faculties.

It was aimed to determine the research sample by using a proportional cluster sampling method. In this direction, the faculties to which the data set will be applied are determined and the students are tried to sample and take into account the female and male ratio in each faculty. By this sampling method, 282 students from Faculty of Science and Literature, 63 students from Faculty of Economics and Administrative Sciences, 60 students from Faculty of Theology, 41 students from Faculty of Engineering and Architecture and 32 students from Faculty of Agriculture were included in the research. 52.3% of the students constituting the research sample are female, 47.7% are male students.

In the study, the ‘Moral Maturity Scale’ developed by Şengün and Kaya as a means of collecting data and adapted to university sampling by Kaya and Aydın and the ‘Five Factor Personality Features Scale’ developed by Benet-Martinez and John and adapted to Turkish by Sumer and Sumer, ‘and the personal information form prepared by the researcher were used. The data were analyzed with IBM SPSS Statistics Package Program. One-way analysis of variance (ANOVA), Post Hoc LSD test, Pearson Moment Product Correlation analysis and Simple Linear analysis were performed on the data obtained in the study. Data were analyzed with the IBM SPSS Statistics package program. In the study, t test, One Way ANOVA, Post Hoc LSD Test, Pearson Moment Product Correlation Analysis and Simple Linear Regression analysis were performed on the data. According to the results of the research, as a result of Pearson Correlation analysis which was conducted to determine the relationship between extraversion, neuroticism, agreeableness, responsibility and experiential openness, five factor personality subscales and moral maturity, there was a significant positive correlation between moral maturity and neuroticism subscale in terms of negativity, mildness, responsibility and experiential openness. It has been seen that as the five-personality subscale score of the students’ agreeableness, responsibility and openness to experience of the sample of the research sample was getting increased, and the moral maturity scores were also increased and as

the neuroticism subscale score was getting increased, moral maturity score decreased. A Simple Linear Regression analysis was conducted to determine the strength of the moral maturity of the five factor personality traits, and the five factor personality traits explained 39% of the variance in moral maturity. It was determined that the university students' moral maturity scores differed significantly according to gender and the average of female moral maturity scores was higher than that of male moral maturity scores. According to the age group, there was a statistically significant difference between the university students' moral maturity scores and the average of the moral maturity scores of the students in the 21-24 and above 25 age groups was higher than the morale maturity scores of the university students in the 17-20 age group. It has been determined that there is a statistically significant difference between the university students' moral maturity scores according to monthly income status of their families. In other words, a significant difference was found in favor of those with low family income. Moreover, there was no statistically significant difference in moral maturity scores among university students according to their grade levels.

